

CRNA GORA
MINISTARSTVO FINANSIJA

Broj: 02-03-4830/1

Podgorica, 27.05.2014. godine

MINISTARSTVO ODRŽIVOG RAZVOJA I TURIZMA
- n/r ministra, g-dina Branimira Gvozdenovića -

Poštovani,

Povodom *Predloga informacije o sprovođenju nacionalnog projekta koji je podržala Međunarodna agencija za atomsku energiju MNE9004 „Mapiranje radona u Crnoj Gori i unaprjeđenje nacionalnog sistema zaštite od radona”,* Ministarstvo finansija daje sljedeće

MIŠLJENJE

Na tekst Predloga informacije i pripremljeni Izvještaj o sprovedenoj analizi uticaja propisa, sa aspekta implikacija na poslovni ambijent, nemamo primjedbi.

Na osnovu uvida u dostavljeni tekst i Izvještaj o analizi uticaja propisa u dijelu procjene fiskalnog uticaja, ukupna vrijednost projekta je 335.400,00€, od čega je IAEA obezbijedila 219.600,00€, dok je obaveza Crne Gore da obezbijedi 115.800,00€ i dodatnih 5% od ukupne vrijednosti projekta za kontribuciju u periodu 2014-2016. godina.

Imajući u vidu da će od navedenog iznosa, Ministarstvo održivog razvoja i turizma u 2014. godini obezbijediti sredstva u iznosu 22.400,00€ kao i 5.490,00€ za kontribuciju projekta, 8.000,00€ će biti obezbijeđeno od strane Misije OEBS u Crnoj Gori, dok će preostalih 9.600,00€ biti obezbijeđeno kroz donatorsku podršku tokom 2014. godine, Ministarstvo finansija, sa aspekta budžeta, daje saglasnost na *Predlog informacije*, s tim da se sredstva potrebna za realizaciju projekta u narednom periodu prilagode sredstvima koja će godišnjim zakonom o budžetu biti planirana za obavljanje djelatnosti održivog razvoja i turizma.

S poštovanjem,

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ ANALIZI PROCJENE UTICAJA PROPISA

PREDLAGAČ

MINISTARSTVO ODRŽIVOG RAZVOJA I TURIZMA

NAZIV PROPISA

Predlog Informacije o sprovođenju nacionalnog projekta koji je podržala Međunarodna agencija za atomsku energiju MNE9004 "Mapiranje radona u Crnoj Gori i unapređenje nacionalnog sistema zaštite od radona"

1. Definisane probleme

- Koje probleme treba da riješi predloženi akt?
- Koji su uzroci problema?
- Koje su posljedice problema?
- Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri?
- Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa ("status quo" opcija)?

- Poznato je da je radioaktivni gas radon glavni kontributor izlaganja populacije prirodnim izvorima jonizujućeg zračenja i jedan je od glavnih uzročnika pojave karcinoma pluća. Imajući u vidu analizu rezultata mjerenja sistematskog ispitivanja radioaktivnosti u životnoj sredini ustanovljeno je da je prosječna efektivna doza koja predstavlja mjeru radiološke opterećenosti stanovništva Crne Gore za 2012. godinu iznosila 3,89 mSv/god od čega se, na osnovu rezultata programa. Izrada radonske mape, realizovanog 2002-2003. godine na oko 50% teritorije Crne Gore, procjenjuje da je 2,65 mSv/god posljedica inhalacije gasa radona, što je skoro oko 70% od ukupno primljene efektivne doze. Serija kratkoročnih mjerenja koncentracije aktivnosti radona u 2012. godini obavljena je na ukupno 20 lokacija koje uključuju sedam (7) škola, dva (2) vrtića, kao i u 11 individualnih i zajedničkih stambenih zgrada na teritoriji Glavnog grada Podgorica. Uočeno je da srednja godišnja koncentracija aktivnosti radona na lokacijama uzorkovanim u 2012. godini, iznosi 426 Bq/m³, što je za 113 % više od maksimalno dozvoljene granice za novoizgrađene objekte i za 6,5 % više od maksimalno dozvoljene granice za postojeće objekte.
- Upravo zbog ovih zabrinjavajućih podataka i nedovršene radonske mape, a u okviru tehničke saradnje za ciklus TC 2014/2015, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Agencija za zaštitu životne sredine i Crnogorska akademija nauka i umjetnosti kandidovale su projekat "Mapiranje radona u Crnoj Gori i unapređenje nacionalnog sistema zaštite od radona" u trajanju od tri godine. *Projekat, čiji su glavni ciljevi završetak mapiranja radona u Crnoj Gori, objektivnija procjena srednje efektivne doze za stanovništvo zbog udisanja radona, edukacija stanovništva o uticaju radona na zdravlje, jačanje kadrovskih i institucionalnih kapaciteta za mjerenje i mitigaciju radona, i inoviranje nacionalne radonske legislative u cilju njenog usaglašavanja sa direktivama EU i standardima IAEA, kao i priprema nacionalne Strategije za zaštitu od radona, odgovara ciljevima definisanim u CPF dokumentu i njime će se unaprijediti nacionalni sistem za zaštitu od jonizujućih zračenja.* Dakle, tri su glavna institucionalna učesnika ovog projekta i to: Ministarstvo održivog razvoja i turizma (MORT), Agencija za zaštitu životne sredine (AZŽS) i Crnogorska Akademija nauka i umjetnosti (CANU). S obzirom da MORT vodi politiku u ovoj oblasti, donosi, prati i harmonizuje legislativni okvir u skladu sa međunarodnim standardima, vrši nadzor nad sprovođenjem propisa u ovoj oblasti i izvještava Vladu Crne Gore, ono će, shodno i cilju ovog projekta, biti odgovorno za pripremu Strategije i pravnog okvira, kojim se reguliše kontrola i redukcija radona u boravišnim prostorijama, kao i za izvještavanje prema nadležnim institucijama. Zakon o zaštiti od jonizujućih zračenja i radijacionoj sigurnosti („Službeni list Crne Gore“, br. 56/09, 58/09) prepoznaje AZŽS kao nadležnu instituciju koja je odgovorna za monitoring radioaktivnosti u životnoj sredini, pa je stoga ona administrativni nosilac ovog projekta. Organizacija i odgovornost u istraživačkom i tehničkom dijelu ovog projekta pripada Crnogorskoj Akademiji nauka i umjetnosti, čiji će član, akademik Prof. dr Perko Vukotić, biti i rukovodilac cjelokupnog projekta. Partnerske institucije u projektu su: Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo prosvjete, Univerzitet Crne Gore, Zavod za metrologiju i D.O.O. „Centar za ekotoksikološka ispitivanja“.

Projekat "Mapiranje radona u Crnoj Gori i unapređenje nacionalnog sistema zaštite od radona" je zvanično odobren na sjednici Borda Guvrenera IAEA 28.11.2013. godine. Ovaj kompleksni istraživačko-razvojni projekat zahtijeva puno terenskog rada (postavljanje i sakupljanje detektora po pristupu "od vrata do vrata" uz angažovanje i obuku 15-tak tehničkih saradnika) i intelektualnog rada ekspertskeg tima (edukacija i informisanje stanovništva, mjerenja radona i analiza rezultata sa terena, procjena radiološke opterećenosti stanovništva i izrada nacrtu relevantnih nacionalnih dokumenata, zakona, podzakonskih akata i strategije zaštite od radona sa akcionim planom), odabranog od strane rukovodioca projekta.

Imajući u vidu gore navedene posljedice problema ukazujemo da nijesu postojali kompletni podaci o radiološkoj opterećenosti stanovništva kada je prirodna radioaktivnost, odnosno uticaj gasa radona u pitanju. Pomenutim projektom obezbijediće se nedostajući podaci, na osnovu kojih će se doći do preciznijih procjena radiološke opterećenosti stanovništva.

Zbog nedostatka podataka oštećeni subjekti su stanovništvo, odnosno građani Crne Gore zbog negativnog uticaja radona na njihovo zdravlje.

Važno je istaći da je polovina izrade radonske mape završena još prije 10 godina, ali nažalost zbog nedostatka finansijskih sredstava nije se mogla ista završiti, niti izgraditi sistem zaštite od radona, koji uključuje angažovanost više institucija.

2. Ciljevi

- Koji ciljevi se postižu predloženim propisom?
- Navesti usklađenost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili programima Vlade, ako je primjenljivo.

Sprovedenjem projekta "Mapiranje radona u Crnoj Gori i unapređenje nacionalnog sistema zaštite od radona" završiće se radonska mapa Crne Gore na osnovu koje će moći da se daju precizniji podaci o radiološkoj opterećenosti stanovništva. Takođe, realizacijom navedenog projekta izgradiće se sistem zaštite od negativnog uticaja radona na zdravlje stanovništva. Rezultati mjerenja koncentracije aktivnosti radona u 2012. godini su zabrinjavajući i s tim u vezi potrebna je reakcija nadležnih institucija, u cilju smanjenja negativnog uticaja radona na zdravlje čovjeka. Važno je istaći da su dosadašnji rezultati vezano za radon sadržani U Informaciji o stanju životne sredine kao i u Izvještaju o stanju uređenja prostora za 2012. godinu, koji je Vlada Crne Gore usvojila na sjednici održanoj 11.04. 2013 („Službeni list Crne Gore“, br. 32/13).

Imajući u vidu neophodnost sistematskog pristupa rješavanju problema radona jasno je da je, pored završetka radonske mape, neophodno izgraditi održiv sistem zaštite od radona u Crnoj Gori, koji pored izrade odgovarajućeg inoviranog zakonodavnog okvira za kontrolu radona treba da obuhvati kadrovsko i tehnološko jačanje institucija za sistemsku kontrolu i zaštitu od radona. S tim u vezi nadležne institucije su postigle dogovor o zajedničkom preduzimaju mjera potrebnih za rješavanje problema povećane koncentracije gasa radona u boravišnim prostorijama.

Realizacijom aktivnosti ovog projekta Crna Gora može da ispuni veći dio normi propisanih Direktivom Savjeta Evrope o osnovnim sigurnosnim standardima 2013/59/EURATOM od 5. decembra 2013. godine o utvrđivanju osnovnih sigurnosnih standarda za zaštitu od opasnosti od izlaganja jonizujućem zračenju i kojom se ukidaju direktive 89/618/EURATOM, 90/641/EURATOM, 96/29/EURATOM, 97/43/EURATOM i 2003/122/EURATOM.

3. Opcije

- Koje su moguće opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema? (Uvijek treba razmatrati "status quo" opciju i preporučljivo je uključiti i neregulatornu opciju, osim ako postoji obaveza donošenja predloženog propisa.)
- Obrazložiti preferiranu opciju?
- Jedini način uređenja ovog pitanja je završetak radonske mape i izgradnja cijelog sistema zaštite od negativnog uticaja radona na zdravlje čovjeka.

4. Analiza uticaja

- Na koga će i kako će najvjerovatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektne.
- Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima)
- Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti,

Donošenje

- Da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija;
- Uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.

- Rezultati projekta uticaće na građane Crne Gore, koji su najveći krajnji korisnici projekta. Oni će biti informisani i obaviješteni o radiološkoj opterećenosti od radona, zatim partnerske institucije Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo prosvjete, Centar za ekotoksikološka ispitivanja, Zavod za metrologiju i Univerzitet Crne Gore, koji će imati benefite od projekta u smislu dobijanja opreme, edukacije za izgradnju kapaciteta da se u budućem periodu bave poslovima koji će biti vezani za zaštitu od radona.

Dalje, benefite će imati i sami nosioci projekta Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Agencija za zaštitu životne sredine i Crnogorska akademija nauka i umjetnosti, koji će vođenjem i realizacijom ovog projekta unaprijediti svoje administrativne kadrove i rad na naučno-istraživačkom polju. Važno je istaći da se kroz ovaj projekat izgrađuje cijeli sistem zaštite od negativnog uticaja radona u Crnoj Gori, a što je jedna od najstrožijih odredbi Direktive Savjeta Evrope o osnovnim sigurnosnim standardima 2013/59/EURATOM od 5. decembra 2013. godine o utvrđivanju osnovnih sigurnosnih standarda za zaštitu od opasnosti od izlaganja jonizujućem zračenju i kojom se ukidaju direktive 89/618/EURATOM, 90/641/EURATOM, 96/29/EURATOM, 97/43/EURATOM i 2003/122/EURATOM.

5. Procjena fiskalnog uticaja

- Da li je potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore za implementaciju propisa i u kom iznosu?;
- Da li je obezbjeđenje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda? Obrazložiti;
- Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze? Obrazložiti;
- Da li su neophodna finansijska sredstva obezbijedena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu?;
- Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će prosteći finansijske obaveze?;
- Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihod za budžet Crne Gore?;
- Obrazložiti metodologiju koja je korišćena prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda;
- Da li su postojali problemi u preciznom obračunu finansijskih izdataka/prihoda? Obrazložiti;
- Da li su postojale sugestije Ministarstva finansija na nacrt/predlog propisa?;
- Da li su dobijene primjedbe implementirane u tekst propisa? Obrazložiti.

- Za sprovođenje ovog projekta potrebno je obezbijediti finansijska sredstva iz Budžeta Crne Gore u iznosu od 115.800 EUR za realizaciju projekta i 10.980 za kontribuciju projekta. Ukupna vrijednost projekta je 335.400 EUR od čega je IAEA obezbijedila 219.600 EUR, a obaveza Crne Gore je da obezbijedi 115.800 EUR i dodatnih 5% od ukupne vrijednosti projekta za kontribuciju u iznosu od 10.980 EUR (Prilog 1- troškovnik projekta). Dio sredstava, u iznosu od 219.600 eura koje je obezbijedila IAEA odnose se na donaciju opreme nadležnim institucijama, obuku kadrova iz nadležnih i partnerskih institucija kao i obezbjeđivanje ekspertskih misija i naučnih posjeta u cilju kadrovskog i tehničkog osposobljavanja crnogorskih institucija za sprovođenje mjera zaštite od radona.
- Obezbuđenje finansijskih sredstava nije jednokratno već u toku tri godine realizacije projekta. Imajući u vidu da je bez sredstava koje treba da obezbijedi Crna Gora za realizaciju aktivnosti projekta (115.800 eura – 40.000 eur i 5490 eura (2,5% kontribucija projekta) za 2014. godinu, 40.000 eura za 2015. godinu i 35.800 eura i 5490 eura (2,5% kontribucija projekta) za 2016. godinu) nemoguće realizovati projekat, MORT je iz okvira svojih raspoloživih sredstava za 2014. godinu za potrebe realizacije ovog važnog projekta obezbijedio 22.400 eura, kao i 5490 eura za

kontribuciju projekta (2,5% od ukupne vrijednosti projekta (219 600 eura), koji je odobrila IAEA) (na ime implementacije Strategije zaštite od jonizujućeg zračenja, radijacione sigurnosti i upravljanja radioaktivnim otpadom, „Izrada radonske mape“, kao i plaćanje obaveza prema Međunarodnoj agenciji za atomsku energiju).

- U okvirima obostrane zainteresovanosti i spremnosti Misije OEBS u Crnoj Gori da podrži napore nadležnih institucija a samim tim i građane Crne Gore, kako bi uspješno realizovale ovaj važan projekat, u narednom periodu biće obezbijeđeno 8000 eura od strane Misije OEBS u Crnoj Gori, dok će preostalih nedostajućih 9.600 eura biti takođe obezbijeđeno kroz donatorsku podršku tokom 2014. godine.
- Implementacijom projekta stvoriće se uslovi da se u budućnosti ostvare prihodi za budžet kroz ovlašćivanje pravnih stručnih lica ili preduzetnika, za koje je potrebna akreditacija sa MEST EN ISO/IEC 17025 , a kojih za poslove zaštite od jonizujućih zračenja, posebno zaštite od radona, osim mjerenja koje Centar za ekotoksikološka ispitivanja pruža nema u Crnoj Gori. Takođe, ne postoji mitigacioni tim za radon i kroz ovaj projekat realizovaće se prvi od kojeg se očekuje da u budućnosti preraste u pravno lice koje će se baviti poslovima mitigacije. Kroz izmjene propisa iz ove oblasti to će biti i motivacija da se još pravnih lica stvori i u budućnosti bavi ovim poslovima.

6. Konsultacije zainteresovanih strana

- Naznačiti da li je korišćena eksterna ekspertiza i ako da, kako;
- Naznačiti koje su grupe zainteresovanih strana konsultovane, u kojoj fazi RIA procesa i kako (javne ili ciljane konsultacije);
- Naznačiti glavne rezultate konsultacija, i koji su predlozi i sugestije zainteresovanih strana prihvaćeni odnosno nijesu prihvaćeni, obrazložiti.

- Izrada predloga projekta trajala je dvije godine i tokom izrade konsultovane su sve relevantne institucije koje su nosioci projekta ili partnerske institucije.
- Ministarstvo održivog razvoja i turizma uputilo je Informaciju o sprovođenju nacionalnog projekta koji je podržala Međunarodna agencija za atomsku energiju MNE9004 "Mapiranje radona u Crnoj Gori i unapređenje nacionalnog sistema zaštite od radona" na davanje mišljenja Ministarstvu finansija, nakon čega će informisati Vladu Crne Gore.

7: Monitoring i evaluacija

- Koje su potencijalne prepreke za implementaciju propisa?
- Koje će mjere biti preduzete tokom primjene propisa da bi se ispunili ciljevi?
- Koji su glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva?
- Ko će biti zadužen za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa?

- Prepreka za implementaciju projekta je finansijske prirode i zavisi od obezbjeđenja potrebnih finansijskih sredstava na koje se obavezala Crna Gora.
- Da bi se ispunili ciljevi projekta biće preduzete sve mjere tokom realizacije projekta koje prati izabrani Ekspertski tim, kojeg čini 12 renomiranih, stručnih i dokazanih lica u oblasti zaštite od zračenja (od kojih je većina učestvovala u realizacije projekta Izrada radonske mape u periodu 2002-2003. godina).
- Ekspertski tim je u obavezi da na godišnjem nivou, preko Ministarstva održivog razvoja i turizma, izvještava Vladu Crne Gore o stepenu realizacije i aktivnostima projekta "Mapiranje radona u Crnoj Gori i unapređenje nacionalnog sistema zaštite od radona".
- Pored crnogorskse strane tehnički oficiri i projekt menadžer u ime Međunarodne agencije za atomsku energiju će biti zaduženi za sprovođenje monitoringa i evaluacije realizacije projekta, tokom cijele realizacije projekta.

Ministar

Podgorica, 22.04.2014. godine

Branimir Gvozdenović
